

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Emila Bdžocha a členov senátu JUDr. Martina Piovartsyho a JUDr. Viliama Dohňanského na neverejnom zasadnutí dňa 10. mája 2011 po prejednaní sťažností obvinených **Ing. R. T. a Ing. L. G.** podaných prostredníctvom obhajcov v trestnej veci obvinených **A. H. a spol.**, pre pokračovací trestný čin sprenevery podľa § 248 ods. 1, ods. 4 písm. b/, ods. 5 Tr. zák. účinného do 31. decembra 2005 a iné, takto

r o z h o d o l :

Podľa § 194 ods. 1 Tr. por. **z r u š u j e** napadnuté uznesenie sudcu pre prípravné konanie Špecializovaného trestného súdu v Pezinku, pracovisko Banská Bystrica, zo dňa 22. februára 2011, sp. zn. Tp 10/2011, **v celom rozsahu.**

O d ô v o d n e n i e

Vo výrokovej časti citovaným uznesením sudca pre prípravné konanie Špecializovaného trestného súdu v Pezinku, pracovisko Banská Bystrica, sp. zn. Tp 10/2011, z 22. februára 2011 podľa § 48 ods. 3 Tr. por. poškodenému H., a. s., v konkurze, IČO: X., so sídlom M. X., B., ustanovil na výkon práv opatrovníka JUDr. J. B., R. X., P., správcu konkurznej podstaty spoločnosti H., a. s., v konkurze.

Predmetné uznesenie bolo doručené všetkým procesným stranám, z toho obvineným Ing. L. G. 28. februára 2011 a Ing. R. T. 14. marca 2011 a taktiež ich obhajcom JUDr. Ľ. V., JUDr. A. L. a JUDr. D. L., všetkým zhodne dňa 25. februára 2011.

Proti tomuto uzneseniu podali dňa 2. marca 2011 sťažnosti obvinení Ing. L. G. a Ing. R. T. prostredníctvom ich obhajcov JUDr. Ľ. V., JUDr. A. L. a JUDr. D. L.. Sťažnosti boli na vedomie zaslané prokurátorovi Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky, ktorý k nim nezaujal žiadne písomné vyjadrenie.

V oboch podaných sťažnostiach obvinení poukazujú na viaceré ustanovenia Zákona o konkurze a reštrukturalizácii č. 7/2005 Z. z. v jeho platnom znení, najmä tie, ktoré upravujú práva a povinnosti správcu konkurznej podstaty, a to § 40 ods. 2, § 62, ako aj na ustanovenie Obchodného zákonníka, a to § 184 a § 191 upravujúceho postavenie valného zhromaždenia spoločnosti a predstavenstva, ako štatutárneho orgánu spoločnosti.

V súvislosti s tým vzniesli námietky voči súdom ustanovenej osobe na výkon práv opatrovníka JUDr. J. B. poškodenému H., a. s., v konkurze, ktorý je správcom konkurznej podstaty spoločnosti H., a. s., v konkurze. Tento správca v doterajšom priebehu trestného konania nikdy právne relevantnými dôkazom, dokladom presne nešpecifikoval presnú výšku škody a v rámci vykonaného vyšetrovania sa nepodarilo na základe zaistených dôkazov a dokladov jednoznačne preukázať a ustáliť výšku údajne vzniknutej škody, ktorú si uplatňoval v konaní ako zástupca za poškodenú stranu. Poukazujú na to, že JUDr. J. B., správca konkurznej podstaty H., a. s., v konkurze v doterajšom priebehu trestného konania nebol oprávnený zastupovať spoločnosť H., a. s., v konkurze a v mene tejto spoločnosti uplatňovať nárok na náhradu škody. Poukazujú na nezákonnosť vypočutia tohto správcu v tejto trestnej veci v dňoch 13. marca 2008 a 7. júla 2009 so všetkými procesnými právami poškodeného. Vyjadroval sa ku škode, ktorá mala pred jeho pôsobením vo funkcií správcu v spoločnosti H., a. s., vzniknúť, osvojil si právo túto škodu vyčíslávať, hoci nebol priamym účastníkom skutkových okolností, o ktorých vypovedal, ide iba o jeho subjektívny názor a hypoteticky nárok na náhradu škody. Zo zákona o konkurze nevyplývajú oprávnenia správcovi zastupovať právnickú osobu v právnych úkonoch, ktoré sa netýkajú správy a speňažovania majetku podliehajúceho konkurzu. Povinnosťou správcu konkurznej podstaty, v prípade zistenia, že došlo k právnym úkonom, ktoré poškodili veriteľov, takýmto právnym úkonom odporovať a uplatniť odporovacie práva podľa § 42a Občianskeho zákonníka. Správca konkurznej podstaty JUDr. J. B. nevyužil v prospech úpadcu všetky zákonné možnosti civilného práva, ktorými sa mal súdnou cestou domáhať náhrady škody z odporovateľných úkonov, ak sa tak nestalo, k spochybneniu právnych úkonov nedošlo a tieto je potrebné považovať za platné a účinné.

Naopak tento správca zvolil represívnu cestu podaním trestného oznámenia po takmer troch rokoch od vyhlásenia konkurzu, kedy už zanikla možnosť účinne odporovať právnym úkonom.

Výška škody, ktorá mala spoločnosti H., a. s., vzniknúť nebola doteraz žiadnym spôsobom riadne zistená a vyčíslená, nakoľko ani znalec Ing. T. B. v znaleckom posudku č. 8/2007 túto otázku nerieši, nakoľko zo záverov znaleckého dokazovania nevyplýva jednoznačne, či nesprávne alebo podozrivé finančné a účtovné operácie v rámci účtovníctva spoločnosti H., a. s., mohli alebo spôsobili škodu a aká je jej výška. Nakoľko spoločnosť H., a. s., nebol oprávnený zastupovať správca konkurznej podstaty v trestnom konaní, je potrebné ním vyčíslené „dohady“ škody považovať za právne irelevantné. Správca nepreukázal žiadny titul, ktorým by si mohol škodu uplatňovať a označiť spoločnosť H., a. s., za subjekt, ktorý si uplatňuje nárok na náhradu škody. Zároveň poukázali na to, že v rámci doteraz vykonaného vyšetrovania nebola zákonným postupom zistená a zdokumentovaná výška škody, ktorá mala byť spôsobená spoločnosti H., a. s. Ustanovenie tejto osoby podľa § 48 ods. 3 Tr. por. nie je preto zákonné. V zmysle § 46 ods. 3, ods. 5 Tr. por. nemožno podklady, ako aj vyjadrenia správcu konkurznej podstaty považovať za návrhy poškodeného v prípravnom konaní na náhradu škody, nakoľko bol tento návrh na náhradu škody podaný neoprávnenou osobou.

V rámci celého prípravného konania nebol v zmysle § 49 Tr. por. poučený poškodený o jeho procesných právach, čím došlo zo strany orgánov prípravného konania k odňatiu práv poškodeného na ich uplatnenie a na preukázanie nároku na prípadnú náhradu škody. K ustanoveniu vhodnej osoby zástupcu poškodeného v trestnom konaní by sa mali vyjadriť akcionári spoločnosti H., a. s., v konkurze, ktorí môžu odvolať a vymenovať ďalších štatutárov spoločnosti a mať záujem na ustanovení inej osoby za opatrovníka poškodeného. Člen predstavenstva M. K. nie je v konflikte záujmov s prebiehajúcim trestným konaním a môže konať v mene spoločnosti podľa § 191 Obchodného zákonníka tak, aby nemusel byť ustanovený opatrovník alebo aby bol ustanovený taký, ktorého navrhnu akcionári. Zároveň vyslovili pochybnosti o možnom konflikte záujmov výkonu práv a povinností správcu konkurznej podstaty v zmysle zákona č. 7/2005 Z. z. s výkonom práv a povinností opatrovníka poškodeného v rámci Trestného poriadku s ohľadom na nesprávne a nezákonne konania vykonané dôkazy v danom trestnom konaní.

Senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky na podklade podaných sťažností preskúmal napadnuté uznesenie v celom rozsahu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, a to na podklade spisu Špecializovaného trestného súdu v Pezinku, pracovisko Banská Bystrica, v ďalšom iba ŠTS, sp. zn. Tp 10/11. Uvedeným postupom zistil, že sťažnosti boli podané oprávnenými osobami včas, tieto sú aj opodstatnené, ale z iných dôvodov, než akými je v nich dôvodené.

Z návrhu prokurátora Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (v ďalšom iba ÚŠP GP SR), sp. zn. VII/1 Gv 232/09, zo 4. februára 2011 na ustanovenie opatrovníka poškodenej spoločnosti H., a. s., podľa § 48 ods. 3 Tr. por. je zrejmé, že tento návrh bol podaný z dôvodu, že štatutárny orgán H., a. s., v konkurze nemôže vykonávať práva poškodeného podľa Trestného poriadku a pre kolíziu záujmov nemôže splnomocniť inú osobu na zastupovanie. Tomu je tak preto, že v danej trestnej veci je vedené vyšetrovaním PPZ Úradu boja proti organizovanej kriminalite, Odbor Východ (v ďalšom iba PPZ ÚBOK) pod ČVS: PPZ-37/BOK-V-2004 trestné stíhanie voči A. H., R. B., L. C., Ing. I. D., Ing. L. G., Ing. R. T. a R. V. pre pokračovací trestný čin sprenevery podľa § 248 ods. 1, ods. 4 písm. b/, ods. 5 Tr. zák. (A. H., B., C., G., T., V.) a pokračovací trestný čin legalizácie príjmov z trestnej činnosti podľa § 252 ods. 1 písm. a/, ods. 3, ods. 5 (A. H., B., C., D., V.) Tr. zák. účinného do 31. decembra 2005 na tom skutkovom základe ako je to uvedené v napadnutom uznesení.

Okrem poukázania na ustanovenia Obchodného zákonníka č. 513/1991 Zb., Občianskeho zákonníka č. 40/1964 Zb., zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácií, zákona č. 483/2001 Z. z. o bankách a zákona č. 563/2009 Z. z. o správe daní, všetko v platnom znení, v návrhu prokurátora sa konštatuje, že právne úkony právnickej osoby vo všetkých veciach robia tí, ktorí sú na to oprávnení zmluvou o zriadení právnickej osoby, zakladacou listinou alebo zákonom (štatutárne orgány), u akciovej spoločnosti je štatutárnym orgánom predstavenstvo.

Uznesením Krajského súdu v Bratislave z 22. júla 2002 bol vyhlásený konkurz a súčasne bol ustanovený správca konkurznej podstaty, na tohto zo zákona, na rozdiel od likvidátora alebo núteného správcu, neprechádza pôsobnosť štatutárneho orgánu. Okrem toho v konaní o trestnom čine spáchanom na majetku (následne podliehajúcemu konkurznej podstate) ešte pred vyhlásením konkurzu sa jeho účastníkom nestáva zo zákona správca

konkurznej podstaty, ako to je upravené pre daňové konanie, v rámci ktorého počas konkurzu za daňový subjekt koná správca. Ustanovený správca počas konkurzu vykonáva správu a speňaženie majetku podliehajúceho konkurzu a z výťažku zo speňaženia tohto majetku uspokojuje veriteľov úpadcu a vykonáva aj ďalšie práva a povinnosti v priebehu konkurzu v súlade so zákonom. Po vyhlásení konkurzu, vykonáva štatutárny orgán svoju pôsobnosť len v takom rozsahu, v akom neprešla na správcu konkurznej podstaty a na správcu konkurznej podstaty prechádza oprávnenie úpadcu nakladať s majetkom podliehajúcim konkurzu a oprávnenie konať za úpadcu vo veciach týkajúcich sa tohto majetku a to menom a na účet úpadcu. Úpadca, štatutárny orgán úpadcu a člen štatutárneho orgánu úpadcu má povinnosť poskytnúť súčinnosť podľa zákona.

Podľa názoru prokurátora v danom prípade vyšetrovania trestného činu proti majetku patriacemu akciovej spoločnosti, na ktorú bol vyhlásený konkurz, avšak spáchaného pred dátumom vyhlásenia konkurzu má právomoc zastupovať poškodenú akciovú spoločnosť štatutárny orgán, ktorým je predstavenstvo. Podľa aktuálneho výpisu z obchodného registra (založeného v spise z 25. januára 2011) Okresného súdu Bratislava I, pod vložkou č. X za spoločnosť H., a. s., koná predstavenstvo tak, že sa k tomu vyžaduje vždy podpis dvoch takýchto členov. Členmi tohto predstavenstva sú L. C., M. K. a M. G., pričom proti posledne menovanému bolo trestné stíhanie v tejto trestnej veci pre jeho úmrtie uznesením prokurátora ÚŠP GP SR z 12. februára 2009, pod sp. zn. VII Gv 25/03, zastavené a proti obvinenému L. C. sa trestné stíhanie v tejto trestnej veci naďalej vedie. Teda štatutárny orgán spoločnosti H., a. s., v konkurze nemôže v trestnom konaní pre kolíziu záujmov obvineného člena predstavenstva L. C. a poškodenej strany vykonávať svoje právomoci v rozsahu, v akom neprešla na správcu konkurznej podstaty a predstavenstvo nemôže ani splnomocniť na zastupovanie poškodenej spoločnosti H., a. s., v tejto trestnej veci inú osobu. Preto je potrebné tejto poškodenej spoločnosti ustanoviť rozhodnutím príslušného súdu opatrovníka na uplatnenie práv a nárokov v trestnom konaní voči obv. A. H. a spol. a keďže správca konkurznej podstaty už poskytol vyšetrovateľovi súčinnosť navrhol ustanoviť túto osobu za opatrovníka poškodenej spoločnosti.

Sudca pre prípravné konanie ŠTS v Pezinku, pracovisko Banská Bystrica, v napadnutom uznesení v celom rozsahu nesprávne akceptoval tento nezákonný návrh prokurátora ÚŠP GP SR a jeho obsahom odôvodnil ním vydané uznesenie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky predovšetkým poukazuje na to, že prokurátor svojím návrhom a následne ani sudca pre prípravné konanie nerešpektoval platnú a účinnú zákonnú úpravu vzťahujúcu sa na daný prípad. Prehliadli najmä tú skutočnosť, že uznesením Krajského súdu v Bratislave, sp. zn. 3 K 260/01, z 30. júla 2002, ktoré nadobudlo právoplatnosť 30. júla 2002 bol vyhlásený konkurz na majetok úpadcu H., a. s., M. X., B., IČO X., a za správcu konkurznej podstaty bol ustanovený JUDr. J. B., čo je zrejmé z už citovaného výpisu obchodného registra.

Podľa § 206 ods. 1 zákona č. 7/2005 Z.z. **konkurzy a vyrovnania vyhlásené alebo povolené pred účinnosťou tohto zákona, ako aj právne vzťahy s nimi súvisiace sa spravujú podľa doterajších právnych predpisov.** Podľa § 206 ods. 2 citovaného zákona súd vyhlási konkurz alebo povolí vyrovanie na základe návrhu podaného pred účinnosťou tohto zákona podľa doterajších právnych predpisov. Tieto konkurzy a vyrovnania, ako aj právne vzťahy s nimi súvisiace sa spravujú podľa doterajších právnych predpisov.

Z citovanej zákonnej úpravy je zrejmé, že tak prokurátor, ako aj sudca pre prípravné konanie a rovnako aj obvinení v podaných sťažnostiach sa odvolávajú na zákon (č. 7/2005 Z. z.), ktorý nie je možné vôbec aplikovať na danú vec. V dobe vyhlásenia konkurzu bol platný a účinný zákon č. 328/1991 Zb., podľa ktorého je potrebné postupovať aj v danom prípade.

Pre úplnosť je potrebné uviesť, že zákon č. 7/2005 v ustanovení § 40 a § 44 práva a povinnosti správcu konkurznej podstaty upravuje obdobne ako zákon č. 328/1991 Zb. v ustanovení § 14, ak nie precíznejšie.

Podľa § 6 ods. 1 zákona č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní definuje konkurznú podstatu tak, že majetok podliehajúci konkurzu tvorí konkurznú podstatu (ďalej len „podstata“). Podľa § 6 ods. 2 citovaného zákona **podstatu tvoria** veci, byty a nebytové priestory, **práva a iné majetkové hodnoty (ďalej len „majetok“), ktoré patrili dlžníkovi v deň vyhlásenia konkurzu,** a majetok, ktorý dlžník nadobudol počas konkurzu, ako aj majetok, ktorým dlžník zabezpečil svoj záväzok. Podľa § 6 ods. 3 citovaného zákona do podstaty nepatrí majetok, ktorého sa nemôže týkať výkon rozhodnutia, colná zábezpeka do výšky colného dlhu, mzda a obdobné príjmy. 1a/ Majetok slúžiaci na podnikateľskú činnosť z podstaty nie je vylúčený.

Podľa § 14 ods. 1 písm. a/ citovaného zákona vyhlásenie konkurzu má tieto účinky: **oprávnenie nakladať s majetkom podstaty, ako aj výkon práv a povinností, ktoré súvisia s nakladaním s majetkom podstaty, prechádzajú na správcu.** Právne úkony úpadcu týkajúce sa tohto majetku sú voči konkurzným veriteľom neúčinné. Podľa § 14 ods. 1 písm. g/ uvedeného zákona nespltné pohľadávky a záväzky týkajúce sa podstaty sa stávajú splatnými; ak je úpadcom banka, jej pohľadávky a záväzky sa stávajú splatnými až dňom rozhodnutia súdu podľa § 14b ods. 2. Podľa § 14 ods. 1 písm. h/ citovaného zákona **zanikajú úpadcove príkazy, plnomocenstvá, prokúry a dosiaľ neprijaté návrhy na uzavretie zmluvy.** Podľa § 14 ods. 1 písm. l/ citovaného zákona **správca je oprávnený rozhodovať o obchodných záležitostiach podniku, 3a/ robiť za úpadcu právne úkony, ku ktorým dochádza pri prevádzke podniku, zabezpečiť vedenie účtovníctva, zriaďovať samostatné organizačné zložky podniku; nie je oprávnený zriaďovať odštepny závod.** Za samostatnú organizačnú zložku podniku sa na účely tohto zákona považuje taká organizačná zložka podniku, v ktorej sa vedie v rámci účtovníctva podniku oddelená evidencia majetku.

Uvedené preukazuje, že správca konkurznej podstaty je povinný vykonávať všetky oprávnenia týkajúce sa majetkovej podstaty úpadcu, toto právo neprináleží štatutárnym orgánom spoločnosti. V rámci tohto oprávnenia je aj právo na vymáhanie všetkých pohľadávok úpadcu voči dlžníkom, ktoré vznikli pred vyhlásením konkurzu a to vrátane tých pohľadávok, ktoré vznikli nesprávnym alebo nezákonným postupom úpadcu. Neodporovanie takýmto úkonom neznamená, že správca nemá oprávnenie domáhať sa takýchto pohľadávok aj v trestnom konaní, ak zaobstarané dôkazy naznačujú, že mal byť spáchaný trestný čin, ktorým mala byť spôsobená škoda úpadcovi, za ktorý zodpovedá určitý páchatel'. Napokon odporovať príslušnými žalobami možno iba proti úkonom urobeným podľa práva, ale nie proti nezákonnosti.

Postavenie správcu konkurznej podstaty vo vzťahu k všetkému majetku úpadcu je dominantné, kontrolované iba príslušným súdom, iné orgány nie sú oprávnené do tejto kompetencie správcu akýmkoľvek spôsobom zasahovať a s majetkom úpadcu nakladať. Nie je preto potrebné, aby príslušný súd osobitne ustanovil správcu konkurznej podstaty aj za opatrovníka za účelom uplatnenia nároku na náhradu škody, ak vznikla. Ak by sa tak stalo, došlo by dokonca k spochybňovaniu osoby správcu konkurznej podstaty, resp. jeho oprávnenia, ako sa o to nesprávne snaží obhajoba obvinených v podaných sťažnostiach.

Podľa § 182 ods. 1 písm. e/ Obchodného zákonníka č. 513/1991 Zb. na žiadosť akcionárov uvedených v § 181 ods. 1: dozorná rada uplatní v mene spoločnosti nároky na náhradu škody, prípadne iné nároky, ktoré má spoločnosť proti členom predstavenstva. I táto právna úprava potvrdzuje, že ustanovenie opatrovníka v tomto prípade nemá opodstatnenie. Prípadne ustanovený opatrovník súdom alebo dozorná rada v prípade uplatnenia nároku na náhradu škody, by boli povinní konať iba so súhlasom správcu konkurznej podstaty, opačný výklad by viedol k zásahom do jeho zákonných kompetencií, čo je neprípustné.

Z uvedených skutočností bol senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky povinný podľa § 194 ods. 1 Tr. por. zrušiť v celom rozsahu napadnuté uznesenie sudcu pre prípravné konanie ŠTS, a to na podklade podaných sťažností oboch obvinených. Iné rozhodnutie už nebolo potrebné. Ustanovený správca konkurznej podstaty JUDr. J. B. bol a aj naďalej je zo zákona plne oprávnený na zastupovanie poškodenej spoločnosti H., a. s., v trestnom konaní vedenom proti obvineným a na prípadné včasné uplatnenie nároku na náhradu škody v prípravnom konaní, najneskôr do skončenia vyšetrovania, ktoré v tejto trestnej veci ešte nebolo ukončené. Poškodený s výškou uplatňovanej škody disponuje až do vyhlásenia právoplatného rozhodnutia vo veci samej.

Námietky obžalovaných Ing. R. T. a Ing. L. G., podané prostredníctvom obhajcov, v sťažnostiach sú, ako to vyplýva z uvedeného, v každom smere irelevantné. Správca konkurznej podstaty postupoval doposiaľ pri uplatňovaní nároku na náhradu škody v tomto trestnom konaní zákonne a plne opodstatnene. Nie je preto dôvod na spochybňovanie jeho doterajších výpovedí ako zástupcu poškodeného. Napriek tomu podané sťažnosti obžalovaných nadriadený súd nemohol zamietnuť ako nedôvodné, pretože by už nebolo možné napraviť nezákonné rozhodnutie o ustanovení opatrovníka poškodeného.

Na podklade týchto úvah Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Uznesenie bolo prijaté jednomyseľne.

P o u č e n i e: Proti tomuto rozhodnutiu ďalší riadny opravný prostriedok nie je prípustný.

V Bratislave 10. mája 2011

JUDr. Emil B d ž o ch, v. r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Mgr. Monika Ivančíková